

Udruga općina u
Republici Hrvatskoj

newsletter
broj 10 / srpanj 2011.

Rašomon duž Dalmatine

Izbori za manjinske predstavnike

U susret poskupljenju cijene vode

Sadržaj:

Rašomon duž Dalmatine: tko i zašto omalovažava lokalnu samoupravu.....	2
Izbori za predstavnike nacionalnih manjina: Od nehaja do nemoći.....	4
Vodnokomunalno gospodarstvu: Ususret poskupljenju cijene vode.....	6
“Šest kriterija za 221 ekonomski neodrživu općinu” ili može li se odluka o teritorijalnom ustroju jedne države temeljiti samo na fiskalnim mjerilima.	8
Aktivnosti NALAS-a.....	10

Impressum:

Izdavač: Udruga općina u RH
 Uredništvo: Udruga općina u RH

Hrgovići 59
 10000 Zagreb, Hrvatska
 Tel +385 1 3689 152; 154; 153
 Fax +385 1 3637 116
 e-mail: info@udruga-opcina.hr
 web: <http://www.udruga-opcina.hr/>

Molimo da komentare, vijesti i ostale priloge šaljete na: info@udruga-opcina.hr

Naslovnica: Autocesta A1, dionica Šestanovac - Ravča, autor: Mario Žamić (Wikicommons)

Rašomon duž Dalmatine: tko i zašto omalovažava lokalnu samoupravu

Prvi puta je vijest o tome da nekoliko jedinica lokalne samouprave (JLS) s područja Ličko-senjske županije od Hrvatskih autocesta (HAC) potražuje milijunske iznose na ime komunalnog doprinosa za autocestu A1 (Dalmatina) osvanula u medijima u lipnju 2010. (Slobodna dalmacija, 4. lipnja 2010.). Nakon nekoliko mjeseci primirja, tijekom kojega su nadležne službe vjerojatno rješavale zahtjeve lokalnih jedinica, navedena je tema ponovo našla mjesto u medijima u travnju 2011. (Novi list, 4. travnja, Zadarski list, 7. travnja, Poslovni dnevnik 14. travnja, različiti internet portali). Reakcije su išle tako daleko da je Nezavisni cestarski sindikat podnio kaznenu prijavu protiv lokalnih čelnika koji su, u ime svojih JLS-a, zatražili naplatu komunalnog doprinosa.

U općoj pomutnji iskristalizirala se dvojba: imaju li uopće jedinice lokalne samouprave pravo naplatiti sporni komunalni doprinos?

Na pitanje nećemo izravno odgovoriti jer je to posao nadležnih tijela u zakonom uređenom postupku.

Pokušat ćemo, međutim, objasniti neke specifične okolnosti nastalog problema. U tome nam pomaže malo istraživanje o ovoj temi što ga je Udruga općina za svoje potrebe napravila i tako došla do zanimljivih podataka koji govore o načinu na koji je država funkcionirala u vrijeme izgradnje autoceste A1. To je, šire gledano, pitanje značajnije od toga hoće li ili ne nekoliko JLS-a ostvariti pravo na naplatu komunalnog doprinosa.

Zakon o komunalnom gospodarstvu koji je bio na snazi u vrijeme početka gradnje Dalmatine utvrđivao je obvezu tijela koje odlučuje o izdavanju građevne dozvole da u roku od 8 dana od dana zaprimanja zahtjeva za izdavanje građevne dozvole cjelokupnu projektну dokumentaciju dostavi JLS-u radi donošenja rješenja o komunalnom doprinusu. Međutim, ne samo da Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, koje je prema odredbama Zakona nadležno za izdavanje građevne dozvole, nije udovoljilo ovoj zakonskoj obvezi, već dokumentaciju i podatke potrebne za obračun visine komunalnog doprinosa nisu dostavili niti na izričito traženje pojedinih JLS-a. Dakle, Ministarstvo je iz nama nepoznatih razloga propustilo primijeniti Zakon

koji je samo izradilo i čiju je provedbu ovlašteno kontrolirati.

Neke su JLS na trasi Dalmatine s HAC-om postale sporazum, pa je HAC izveo građevinske radove čija je cijena uračunata u iznos komunalnog doprinosa. Takav je

dogovor Zakonom dopušten i u njemu ne bi bilo ništa sporno da Zakon o komunalnom gospodarstvu ne utvrđuje obvezu sklapanja psanog ugovora kojim se utvrđuju uvjeti pod kojima se izvedeni radovi uračunavaju u iznos komunalnog doprinosa. Je li uopće potrebno spomenuti da se u nekim JLS-ima radilo o usmenom dogovoru te da ne postoje pisani tragovi o tome tko je, kada i što dogovorio? Netko bi mogao primijetiti da i lokalni čelnici u ovom slučaju snose dio odgovornosti zbog toga što nisu inzistirali na dosljednoj primjeni Zakona. Međutim, mislimo da na lokalne čelnike u ovom slučaju odlazi manji dio krivice. Naime, ako jedna od najvećih državnih tvrtki (HAC) pristaje kompenzirati plaćanje komunalnog doprinosa izvedenim radovima bez zaključivanja pisanog ugovora, teško je očekivati od JLS-a, koji je u ovom procesu po definiciji inferioran, da inzistira na dosljednoj primjeni Zakona. Očito je u ovim slučajevima vrijedila ona narodna "bolje vrabac u ruci nego golub na grani", pa čak i ako vrabac znači kršenje zakona.

Koliko se pouzdano zna, u jednom slučaju Hrvatske ceste su, u podužem dopisu upućenom tijekom 2006. nadležnom županijskom uredu za komunalno gospodarstvo, iznijele stav da se za rekonstrukciju državne ceste D1 (Solin-Klis-Solin) ne treba platiti komunalni doprinos. Pritom, obrazloženje takvog stava HC-a ne temelji se na nekom propisu već na slo-

bodno iznesenom stavu da se u tom slučaju radi o dobru od interesa za Republiku Hrvatsku pa se ne može naplaćivati komunalni doprinos. Navedenim se dopisom drznicima koji su se usudili upitati za naplatu komunalnog doprinosa zaprijetilo i time da će u slučaju obračunavanja komunalnog odprinosa HC pokrenuti sudski postupak i tako usporiti gradnju ceste i znatno povećati troškove gradnje. Iako smatramo da bi dopis ovakvog neprihvatljivog sadržaja mogao biti i rezultat najbenignijeg neznanja, stavljanje ovog dopisa u kontekst hrani tezu da se ipak nije radilo o neznanju već o diskretnoj prijetnji lokalnim čelnicima. Pritom, navedeni je dopis dostavljen na znanje, među ostalim, i Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva koje

je, čini se, na navode dopisa pristalo. Je li potrebno napomenuti da je u ovom slučaju JLS odustao od naplate komunalnog doprinosa? Bez ikakve sumnje može se zaključiti da je u slučaju naplate komunalnog doprinosa za izgradnju autoceste izostala primjena zakona, pa su odnosi s pojedinim JLS-ima riješeni na različite načine: prešućivanjem, diskretnim prijetnjama, ali i dogovorima i kompenzacijama. Činjenica da je uloženo dosta energije u pokušaj da se pitanje komunalnog doprinosa s nekim JLS-ima riješi (plaćanjem, kompenzacijom ili dvojbjenim pojašnjenjima) govori o tome da su i nadležna državna tijela i javna poduzeća bila svjesna da se radi o zakonskoj obvezi investitora (u protivnom, zbog čega bi uopće bilo kojem JLS-u platili komunalni doprinos?). Stoga, nakon što su neki JLS u pravno uređenom postupku ostvarili pravo na naplatu komunalnog doprinosa za izgradnju autoceste, možemo govoriti o dva problema: ili

nadležne službe koje nadziru primjenu zakona te zakone ne poznaju u dovoljnoj mjeri ili ih namjerno krše. Bilo koji odgovor je poražavajući.

Umjesto da se pozovu na vladavinu prava i potrebu poštivanja zakona i odluka državnih tijela, reakcije pojedinih aktera ove priče više su nego začuđujuće: ministar mora, prometa i infrastrukture Božidar Kalmeta je zahtjeve JLS-a nazvao "nekorektnima" i pripremio otkazom za 3000 radnika HAC-a ako se (zakonite!) odluke nadležnih tijela provedu (Slobodna Dalmacija, 15.4.), a Nezavisni cestarski sindikat je jedinice lokalne samouprave prijavio Državnom odvjetništvu (<http://www.ncs.hr/view.asp?v=5058>). Za nevjerovati! (M. Ivanović)

Od nehaja do nemoći

Popis razloga slabog odaziva je poduži: nezainteresiranost ili neupućenost pripadnika manjina o tome što izbori nude, nesređenost biračkih popisa, mali broj biračkih mjesta, sezona godišnjih odmora, slaba medijska pokrivenost, nejasno pitanje plaćanja troškova....

Ako u nekom hrvatskom gradu ili općini živi više od 200 pripadnika manjine, a u nekoj županiji više od 500, bira se vijeće te nacionalne manjine. Vijeće na razini općine ima 10 članova, na razini grada 15, a na razini županije 25 članova. Ako u općini, gradu ili županiji ima manje od potrebnog broja pripadnika neke manjine, bira se predstavnik te manjine.

Po Ustavnom zakonu, uloga manjinskih vijeća i predstavnika u tijelima lokalne i regionalne samouprave u prvom je redu konzultativna, ali lokalne vlasti dužne su im predočiti prijedloge svih akata kojima se uređuje slobode i prava manjina, a ako vijeće ili predstavnik nisu zadovoljni predloženim rješenjima,

prijavljaju to Ministarstvu uprave koje onda vrši nadzor i po potrebi obustavlja primjenu spornog akta.

Ovih nekoliko jednostavnih rečenica koje objašnjavaju svrhu i suštinu izbora za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u županijama, gradovima i općinama umnogome bi pomoglo animiranju pripadnika manjina u Republici Hrvatskoj da s više interesa i volje pristupe realizaciji svog ustavom zajamčenog posebnog prava, dok bi ostalim biračima u državi objasnilo zašto pripadnici manjina uživaju ovaj "privilegij".

Međutim, nitko se nije potrudio dati javnosti jednostavno i lako razumljivo objašnjenje. Ili to barem nije učinjeno s dovoljno utjecajnog mjesta. Neki hrvatski mediji su se, nakon upozorenja iz Vlade danog par dana uoči izbora da izbore treba popularizirati, mahom latili repriziranja šturog promidžbenog poziva prema kojem se ni približno nije moglo prosuditi o važnosti događaja. Možda su neki lokalni ili manjinski mediji to učinili a da je široj javnosti promaklo, no sudeći prema odazivu birača i rezultatima izbora – sumnjamo.

Ne čudi stoga opća ocjena predstavnika

ka manjina o glavnim razlozima slabog odaziva pripadnika manjina na izbore za treći saziv manjinskih vijeća: to je nezainteresiranost ili neupućenost pripadnika manjina o tome što nude izbori i konstituiranje vijeća nacionalnih manjina, nesređenost popisa birača, mali broj biračkih mjesta (u svakoj izbornoj jedinici po jedno), nepovoljan datum održavanja izbora (u jeku godišnjih odmora), izostanak medijske podrške, ignoriranje od strane jedinica lokalne samouprave i neuređeno pitanje snošenja troškova izborne promidžbe (mali broj jedinica lokalne samouprave i gotovo niti jedna jedinica regionalne samouprave nisu u svom proračunu planirale sredstva za manjinske izbore).

Prema odluci Vlade Republike Hrvatske izbori za članove vijeća u županijama, gradovima i općinama održani su 10. srpnja 2011. i u tu je svrhu Vlada raspisala ukupno 312 izbora i to 71 u županijama i Gradu Zagrebu, 127 u gradovima i 114 u općinama, a kandidirao se 6281 kandidat. Za predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave raspisana su pak ukupno 232 izbora, od čega 88 u županijama i u Gradu Zagrebu, 81 u gradovima i 63 u općinama, a kandidiralo se 219 osoba. Glasalo se na 3.730 birališta.

Pravo na predstavnike ostvaruje se u jedinicama lokalne samouprave gdje manjinskog stanovništva ima više od 1,5 posto u ukupnom stanovništvu ili gdje imaju više od 200 pripadnika, dok ih na županijskoj razini mora biti više od 500. Da bi glasački listić bio valjan, glasači su na izborima za Vijeća nacionalnim manjina na županijskoj

razini mogli zaokružiti najmanje jednog, a najviše 25 kandidata.

Rezultati izbora pokazali su da se samo osam posto birača odazvalo na izbore, što znači da je odaziv bio lošiji nego prije četiri godine kad je na manjinske izbore izašlo oko 12 posto birača.

Ovisno o općini, gradu ili županiji, prema rezultatima objavljenima na stranicama Državnog izbornog povjerenstva može se zaključiti da je Albanaca izašlo između 12 i 16 posto, Bošnjaka između 15 i 30 posto, Crnogoraca između 10 i 20 posto, Roma između 30 i 60 posto, Slovenaca od 4 do 9 posto, Srba od 7 do 15 posto, Talijana od 7 do 15 posto, Židova (samo za predstavnike županije) 27 posto.

Malo je mjesta gdje je izlaznost bila veća od 50 posto: Romi iz općine Podturen (rekorderi s 53,76 posto), grada Siska i Slavenskog Broda, Mađari u Vladislavcima i Velikoj Pisanici, Bošnjaci u Splitu. Drugi krajnost čine Slovenci u Zadru, Romi u Zagrebu, Srbi u Đurđenovcu ili Zadru, Crnogorci i Albanci u Vukovaru – njima je zajedničko da nikako nisu mogli doseći ni jedan posto odaziva.

Primjerice, na izbore za vijeća nacionalnih manjina u Vukovaru zabilježen je iznimno mali odaziv birača – na birališta ih je od 14.406 izašlo tek 15,92 posto upisanih u biračke popise, a birala su se vijeća mađarske, rusinske, srpske i ukrajinske manjine te jedan predstavnik Albanaca. Najagilniji su bili Mađari jer ih je pred biračke kutije došlo "čak" 37 posto, potom slijede birači ukrajinske nacionalne manjine sa 18 posto, Rusini sa 14 posto, a pripadnika najbrojnije manjine – srpske, na izbore je izašlo manje od devet posto. Kuriozitet izbora jest glasanje pripadnika

albanske manjine koji su birali jednog svog predstavnika. Na manjinske izbore izašla su dva birača od njih 126 i izbrala jednog svog predstavnika...

Nisu provedeni izbori za izbor 25 članova vijeća slovenske nacionalne manjine, za izbor jednog predstavnika albanske nacionalne manjine u Međimurskoj županiji te za izbor jednog predstavnika slovenske nacionalne manjine u Gradu Čakovcu, jer nisu bili podneseni prijedlozi kandidata.

Liste kandidata čiji je nositelj bio predsjednik Srpskog narodnog vijeća Milorad Pupovac ostvarili su izbornu pobjedu u gotovo svim županijama i u većini gradova i po svim općinama gdje su izbori održani.

Teret pripreme i organizacije izbora pao je na aktiviste manjinskih udruga koje su bez dovoljno financijskih sredstava i organizacijskih mogućnosti. U brizi i odgovornosti za uspješno provođenje izbora usamljen je ostao Savjet za nacionalne manjine (SNM), koji se morao snaći kako da pronađe sredstva da bi manjinski aktivisti uspjeli odraditi posao.

Nema političke volje, društvenog senzibiliteta, izbornog zakona, novca za izbornu promidžbu, a kasnije za djelovanje vijeća i očekivali smo mali odaziv, između 8 i 10 posto, izjavio je Furio Radin, saborski zastupnik talijanske nacionalne manjine i predsjednik saborskog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Smatra da

bi posebni zakon trebao regulirati manjinske izbore jer se oni sada provode nekom kombinacijom Zakona o lokalnim izborima i Ustavnog zakona o manjinama. Osim toga, Radin sugerira da se manjinski izbori povežu s nekim izborima na nacionalnoj razini.

GONG je također bio kritičan ocijenivši da u hrvatskim medijima pripadnici nacionalnih manjina mogu samo sanjati pojavljivanje u prime timeu osim ako se o njima ne izvještava u negativnom kontekstu te da je potrebno raditi na daljoj edukaciji većine, boljoj implementaciji postojećih manjinskih zakona, apelirati i tražiti veću potporu u radu od tijela lokalne uprave i samouprave te povezati održavanje manjinskih i lokalnih izbora. Predsjednik Stranke demokratske akcije Hrvatske i saborski zastupnik bošnjačke, albanske, slovenske, crnogorske i makedonske manjine Šemso Tanković bio je samokritičniji tvrdeći da je bilo previše sredina u kojima kandidati uopće nisu bili istaknuti te dodao da Bošnjake, osim uobičajenih manjinskih problema, muči i činjenica da se velik broj njih i dalje u službenim popisima vodi kao Muslimane "s velikim M", što bošnjačkoj zajednici onemogućuje da ostvari neka prava koja bi joj dao veći broj pripadnika. (V.Fabris)

Ususret poskupljenju cijene pitke vode

Nedavna izjava direktora Hrvatskih voda, Jadranka Husarića, u dnevniku jedne nacionalne televizije o mogućim redukcijama isporuke vode uslijed velikih suša koje su zahvatile područje Hrvatske, ponovno je aktualizirala važnost ulaganja u zaštitu vode i daljnji razvoj vodnokomunalne infrastrukture.

Naime, Hrvatska je završetkom pregovora za pristup Europskoj Uniji prihvatila i obaveze pravne stečevine EU-a među kojima se nalaze i tri važne direktive koje utječu na buduće strateško planiranje i investicije u sektoru vodnog gospodarstva: Okvirna direktiva o vodama, Direktiva o vodi za piće i Direktiva o komunalnim otpadnim vodama.

Provedba tih direktiva zahtjeva osiguranje uvjeta za izgradnju, razvoj i održavanje vodnokomunalnih sustava kao i redovito obavljanje javne službe vodoopskrbe i odvodnje te pratećih stručnih poslova. Ukupni troškovi izgradnje koju je potrebno provesti na 68 vodoopskrbnih zona iznose 1,3 milijarde EUR-a, dok je na područjima 294 aglomeracije (odvodnje otpadnih voda) iznos planiranih troškova gotovo 3,2 milijarde EUR-a. Rok za postizanje ciljeva Direktive o vodi za piće je kraj 2021., dok je rok za ispunjavanje Direktive o komunalnim otpadnim vodama kraj 2023.

Naravno, provedba direktiva ovisi o stabilnom financiranju

pri čemu najveći dio tekućih prihoda čini cijena vode odnosno vodnih usluga iako značajan udio u financiranju čine i sredstva prepristupnih fondova (čije iskorištavanje, s druge strane, ovisi o sposobnosti pisanja i provedbe opsežnih projekata). Upravo zbog nužnosti osiguranja potrebnih izvora financiranja, izvjesno je da će tarifa vodnih usluga postepeno rasti do razine od najmanje 2,5-3% udjela u osobnoj potrošnji građana za prosječnu potrošnju od 150 litara na dan (primjera radi, prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji minimalna potrošnja vode za osnovne osobne potrebe iznosi 70 litara dnevno).

Kako bi se takvo poskupljenje reguliralo prema istim načelima (socijalna prihvatljivost cijene, puni povrat troškova, ekonomičnost poslovanja isporučitelja, nediskriminacija svih kategorija potrošača), u okviru priprema za provedbu direktiva doneseni su novi propisi (Zakon o vodama, Uredba o najnižoj cijeni vodnih usluga i troškova koje ona pokriva) te je osnovano Vijeće za vodne usluge, nezavisno tijelo koje nadzire zakonitost u određivanju cijena vodnih usluga, naknade za razvoj i naknade za priključenje.

U trenutku pisanja ovog teksta, prošlo je nešto više od 3 mjeseca od krajnjeg roka (7. travnja) unutar kojeg su isporučitelji vodnih usluga (komunalna poduzeća) trebali uskladiti svoje tarife vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja s Uredbom o cijeni vodnih usluga. Od ukupno 158 isporučitelja tu obavezu dosad je ispunilo svega 30, ostali nisu dostavili usklađene odluke o cijeni vodnih usluga ili su u njima utvrđene određene nezakonitosti.

S obzirom na interes javnosti i medija koje pobuđuje pitanje posku-

pljenja vode, bit će zanimljivo promatrati razlike u porastu cijena kod pojedinih isporučitelja vodnih usluga. Prema preliminarnim podacima iz izvora bliskog Vijeću za vodne usluge, cijena vode je porasla u prosjeku za 26% za domaćinstva (na osnovi prosječne potrošnje od 10 m³ mjesečno), dok je za mala gospodarstva (također s prosječnom potrošnjom od 10 m³ mjesečno) poskupila u prosjeku 18,5%, a za velika gospodarstva (prosječne potrošnje vode od 70 m³ mjesečno) poskupljenje je iznosilo svega 7%. Postotni iznosi poskupljenja prilično se razlikuju od jednog do drugog vodoopskrbnog područja što ovisi o objektivnim razlozima (konfiguraciji terena, dostupnosti izvora pitke vode i sličnome), ali i racionalnosti i efikasnosti poslovanja lokalnog isporučitelja. U tom smislu, promjena pojedinačnih cijena vode kreće se u rasponu od 30% pojeftinjenja za gospodarstvo kod komunalnog poduzeća iz Križevaca do poskupljenja od čak 79% za domaćinstva na vodoopskrbnom području isporučitelja iz Orahovice. Spomenute zakonite odluke dostupne su na internet stranicama jedinica lokalne samouprave i njihovih isporučitelja vodnih usluga ili na neki drugi način.

U svom dosadašnjem radu Vijeće za vodne usluge, obustavilo je 40-tak odluka o cijeni vodnih usluga ili njihovih dijelova zbog utvrđene nezakonitosti, a još toliko isporučitelja pozvano je da u roku od 30 dana usklade

odredbe svojih odluka kod kojih su identificirane pojedine nepravilnosti. Za očekivati je da će do kraja kalendarske godine svi isporučitelji imati usklađene i zakonite odluke, čime će biti postignut cilj – nomotehničko i pravno ujednačavanje odluka o cijeni vodnih usluga s kojim se po prvi put svim korisnicima na području RH omogućuju jednaki uvjeti korištenja vodnih usluga. Taj cilj je preduvjet za sljedeću fazu rada Vijeća, a to je praćenje efikasnosti rada isporučitelja vodnih usluga sa svrhom usporedbe cijena vodnih usluga na čitavom području RH te sprječavanja nerealno visokih cijena zbog neučinkovitosti komunalnih poduzeća (gubitaka vode, viška zaposlenih i sličnog).

Moguće je zaključiti da pojedini isporučitelji vodnih usluga posluju neefikasno, što je još više istaknuto odredbom Zakona o vodama koja onemogućava da isporučitelji obavljaju druge djelatnosti osim javne djelatnosti vodoopskrbe i odvodnje. Naime, veliki je dio isporučitelja svoje gubitke, koji su nastali zbog potcijenjene tarife vode, nadoknađivao putem drugih, najčešće komercijalnih djelatnosti (npr. građenjem). U novonastalom okruženju, gdje je jedini izvor financiranja takvih pravnih subjekata cijena vode, poskupljenje je bilo neizbježno.

Da bi nova odluka stupila na snagu, isporučitelji moraju ishoditi prethodnu suglasnost izvršnih čelnika jedinica lokalne samouprave na njihovom području. S druge strane, gradonačelnici i općinski

načelnici nisu skloni povećanju cijena vode zbog očitih socijalnih posljedica ipak su primorani na taj čin zbog važećih propisa. Doduše, već su zabilježeni slučajevi kad je lokalna jedinica, koja je većinski vlasnik isporučitelja vodnih usluga, na svoju ruku i mimo procedure pokušala smanjiti cijenu vodne usluge. Pored toga što je pokušaj ‘dampinga’ nezakonit, on pokazuje suštinsko nerazumijevanje odgovornih lokalnih dužnosnika za postojeći problem. Naime, radikalno poskupljenje cijene vode upućuje samo na dva razloga.

Prvi govori da je cijena vode pojedinih isporučitelja, prije donošenja aktualnih propisa, bila značajno ispod realne cijene, što znači da je cijelo vrijeme komunalno poduzeće poslovalo neekonomično. Da je kojim slučajem riječ o privatnom poduzeću, nema nikakve sumnje da bi takvo poslovanje rezultiralo njegovim bankrotom i gašenjem, no kako je riječ o javnom novcu i javnoj službi, vrijede očito neka druga pravila. Nije prvi put da se javnim financijama raspolaže slobodnije nego kućnim budžetom (“lako je tuđim k... gloginje mlatiti”, kako bi rekli u narodu).

Drugi razlog je zrcalna slika prvoga. Da bi pokrili troškove svog nedjelotvornog i neučinkovitog poslovanja uslijed slabih poslovnih procesa, zastarjele tehnike, neracionalnog rasporeda kadra ili viška zaposlenih, pojedini isporučitelji značajno podižu cijenu i to opravdavaju Uredbom o cijeni vodnih usluga.

S obzirom na to da je riječ o svojevrsnom monopolu (na vodoopskrbnim područjima gotovo uvijek je samo jedan isporučitelj), da nisu doneseni potrebni propisi čini se da bi cijena javne vodoopskrbe i odvodnje mogla nekontrolirano rasti. Dakako da je to samo djelomično točno. Naime, lokalni dužnosnici i dosad su imali obavezu prema svojim biračima i građanima kontrolirati i nadzirati rad svih javnih poduzeća u kojima lokalna jedinica ima vlasnički udio. Ostaje pitanje zašto to češće nisu radili.

S obzirom na posao koji predstoji, a tiče se ispunjavanja vodnih direktiva EU-a, krajnje je vrijeme da lokalna samouprava preuzme odgovornost i započne primjenjivati standarde koji su u inozemstvu već uobičajena praksa. *Benchmarking* je metodologiji kojom se kompariraju rezultati i rad vlastitog poduzeća (s naglaskom na kvalitetu, vrijeme i troškove/cijenu) s onima najboljima u pojedinom području, a u svijetu poznat već 15-ak godina.

Ostajanje pri dosadašnjim praksama samo će rezultirati time da ćemo svi zajedno ponovno biti prevedeni žedni preko vode. (M.Ercegović)

“Šest kriterija za 221 ekonomski neodrživu općinu” ili može li se odluka o teritorijalnom ustroju jedne države temeljiti samo na fiskalnim mjerilima

U broju za svibanj 2011. mjesečnik FORBES je objavio tekst pod nazivom “Šest kriterija za 221 ekonomski neodrživu općinu” (tekst možete potražiti na našoj web stranici). U tekstu se, temeljem kriterija utvrđenih od strane novinara FORBES-a, navodi lista hrvatskih općina koje su, prema tvrdnji novinara, ekonomski neodržive. Udruga općina poslala je redakciji uvaženog ekonomskog magazina svoje viđenje problematike i odgovor je našao mjesta u lipanjskom broju, kako Zakon o medijima i nalaže.

Ukratko, u tekstu se tvrdi da: “...Od 428 općina, svim kriterijima održivosti udovoljavaju 82. Čak 221 općina ne donosi korist stanovnicima. Već samo lokalnim političarima... ..Ono o čemu političari govore u Forbesu smo napravili s ciljem da dokažemo kako je analizu ekonomske održivosti općina moguće napraviti i da za to nisu potrebne godine.... ...Prvi kriterij uspoređuje broj zaposlenih u upravi općine s brojem zaposlenim u poslovnom sektoru...(takvih je deset).... Drugi kriterij koji se odnosi kako na ekonomsku održivost tako i na samu veličinu općina, zahtijeva da općina ima bar 100 zaposlenih osoba, bilo u općinskoj upravi, bilo u poslovnom sektoru (Taj kriterij nije zadovoljilo 146 općina) ...Treći kriterij detektira one općine koje od središnje države primaju pomoć u iznosu koji prelazi polovinu njihovih ukupnih

prihoda (postoje takve 32 općine)... ...U općinama koje nemaju ekonomsku osnovicu za normalno funkcioniranje registrirano je 4687 poduzetnika, a zaposleno nešto više od 23 tisuće ljudi...”

Glavni urednik hrvatskog Forbesa Viktor Vresnik u uvodniku je dodatno konstatirao kako je Hrvatska visoko centralizirana država, ali s velikim brojem jedinica lokalne samouprave. Autonomija je velikim dijelom disfunkcionalna, kaže, bez pravog uporišta i bez provedivog plana financiranja potreba lokalne

zajednice. Tako strukturirana, bez mogućnosti javne provjere tokova novca, ni lokalna samouprava nije ništa drugo nego maska za pokrivanje mutnih transakcija. Reagiranje UORH-a: Udruga općina u RH se, temeljem Zakona o medijima, osvrnula na nekoliko netočnih i proizvoljnih teza iznesenih u Forbesovom tekstu i prenesenih u drugim izdanjima kuće EPH. Odgovor donosimo u cjelosti: Analizom fiskalne održivosti javnog sektora u RH, pa tako

i jedinica lokalne samouprave, kontinuirano se bavi više znanstvenih institucija i stručnjaka (među kojima je jedna od najreferentnijih Institut za javne financije iz Zagreba), koristeći pritom metode koje su ponešto pouzdanije i preciznije od metoda kojima su se poslužili vaši novinari. Stoga se nikako ne može govoriti o namjernoj spornosti u donošenju procjena.

Jasno nam je da je pitanje teritorijalnog preustroja zanimljivo za širu javnost i kao takvo često u fokusu medija posljednjih godina. Međutim, čini se da je površno poznavanje problematike od strane pojedinih novinara, raznolikost korištenih kriterija i nepouzdanost izvora pridonijelo stvaranju stava široke javnosti, mišljenja smo - posve pogrešnog, da je teritorijalni preustroj Republike Hrvatske Sveti gral

koji će državu učiniti učinkovitom i održivom. Nažalost, tome iz niza razloga nije tako pa puko teritorijalno prekrajanje, ma kako ono učinjeno, neće značajno utjecati na stanje javnih financija, poticanje investicija ili općenito zadovoljstvo građana u lokalnim zajednicama.

Udruga općina u RH, dragovoljna asocijacija 265 općina, podupire raspravu o racionalnom teritorijalnom ustroju Hrvatske, no pritom smatra da broj lokalnih jedinica nije jedino važno pitanje o kojem treba raspravljati. Pri donošenju odluke o nužnim reformama potrebno je položaj lokalne samouprave promatrati u cijelosti i, osim pitanja teritorijalnog ustroja i broja lokalnih jedinica, raspraviti i pitanje željenog stupnja decentralizacije, nadležnosti i načina financiranja lokalne samouprave. Pritom, sigurni smo da će sagledavanje svih relevantnih aspekata položaja lokalne samouprave pokazati da se odluka o teritorijalnom ustroju zemlje ne može temeljiti samo na fiskalnim kriterijima.

Vlada RH donijela je sredinom 2010. Smjernice i načela za funkcionalnu decentralizaciju i teritorijalni preustroj. Provedbeni plan predviđa da se od listopada 2011. do rujna 2012. nađe adekvatni model i provedu referendum, a normativno i stvarno posao završi do polovine 2013. U tom aktu i sama Vlada priznaje da funkcionalna decentralizacija dosad nije bila elaborirana na sveobuhvatan, jasan, dosljedan i interdisciplinarni način. Novinarska površnost dosadašnjem lošem pristupu može samo dodatno odmoći pronalaženju kvalitetnog rješenja.

Na kraju, ne i najmanje važno ali ipak simptomatično glede kredibilitnosti cijeloga teksta i truda koji je vaš cijenjeni magazin uložio u nepotpisanu analizu - broj općina u RH nije 428 nego 429 (<http://www.dzs.hr/>). (V.F.)

Sustav “brzih odgovora” – quick response

NALAS je proveo malo istraživanje o ulozi udruga lokalnih samouprava u politikama i praksama sufinanciranja (Participatory Budgeting practices and policies). Rezultati se mogu naći na stranicama NALAS- i iz njih je vidljivo da nekoliko nacionalnih asocijacija nastoji potpisati sporazum o razumijevanju sa središnjim vladama na tu temu.

NALAS je prikupio podatke o organizacijskim strukturama i shemama u nacionalnim asocijacijama sedam svojih članica.

Slovenska asocijacija općina (SOS) pokušava se izboriti za unaprjeđenje zakona o zaštiti životinja, posebno glede pitanja skloništa za napuštene životinje i njihovo ubijanje.

Moldavska asocijacija općina (CALM) tražila je informacije o zakonskim rješenjima zemalja u regiji jer su u tijeku izmjene zakona o javnoj upravi u oblasti međuopćinske i regionalne suradnje.

Asocijaciji Republike Srpske-BiH (ALVRS) trebali su primjeri iz regije zakona i podzakonskih akata o komunalnim uslugama i servisima (opskrba vodom, čvrsti otpad, gri-

janje, održavanje lokalnih cesta) koje vlasnički pripadaju središnjoj državi pa se lokalne zajednice tek pripremaju za preuzimanje te uloge.

Srbijanska Stalna konferencija gradova i općina (SKGO) bavila se pitanjem socijalnih stanova i spocijalne politike i NALAS je prikupio podatke iz sedam država-članica.

Ukratko: Aktivnosti radnih skupina NALAS-a

Radna skupina za održivi turizam susrela se 22. i 23. lipnja u Budvi, Crna Gora. Hrvatsku je predstavljao Marko Kos, pročelnik Upravog odjela općine Sveti Križ Začretje

Radna skupina za urbano planiranje održala je sastanak u Baru, Crna Gora, 3. i 4. lipnja 2011. i sudjelovao je Danijel Katičin, načelnik općine Ston.

Središnje mjesto u raspravi zauzelo je pitanje odobrenih projekata zbog kojih bi trebalo provesti sljedeće aktivnosti: formalno planiranje urbanih zona (u suradnji s dva pilot projekta); sudjelovanje građana, identifikacija potreba i elaboracija modula.

Naglašeno je da će zakon-

ske promjene u mnogim zemljama članicama utjecati na aktivnosti i razvoj projekta.

Radna skupina za upravljanje vodama i otpadom imala je sastanak na ekspertnoj razini projekta “Izrada priručnika efikasnog upravljanja odlagalištima” 31. svibnja 2011 u Podgorici, Crna Gora te 2. lipnja u Čakovcu, Hrvatska. Hrvatska predstavnik na ekspertnoj razini je Milena Radošević.

Radna skupina za energetske učinkovitost sastala se u Skopju 12. i 13. svibnja 2011. sa željom da projekti ove domene budu dijelom strukture Povelje gradonačelnika (CoM) te da se ostvari sinergija sa suradnicima na projektu (knowledge managerima - KM) imenovanim u svakoj udruzi članici NALAS-a, u Hrvatskoj je to Vesna Fabris.

Radna skupina (TF SW&WM) sastala se u Ljubljani, Slovenija, 16. i 17. lipnja

2011. zajedno s sa SWIS Projektom. Razmatrana su pitanja statusa projekta NALAS-a “Development of a Manual for Efficient Sanitary Landfill Management (ESLM) and Development of a Cost and Financing Model in Solid Waste Management (C&M)” kao i metodologija informacijskog sustava o čvrstom otpadu u JIE (SWIS). Hrvatska članica je načelnica općine Lišane Ostrovičke Ivana Dević.

Radna skupina za fiskalnu decentralizaciju intenzivirala je svoje aktivnosti pa je njezin član iz Hrvatske Mirko Martinović iznio svoje viđenje budućih aktivnosti i boravio na sastanku skupine 11. i 12. srpnja 2011. u Ljubljani. Razmatrala se problematika poreznih i neporeznih prihoda općina.